

VVD-Kamerlid Ton Elias ontwikkelde zich tot een spin in het web van het Binnenhof. Hij heeft er hard voor moeten knokken. 'Men denkt dat ik een querulant ben.' Eerste aflevering in een serie over doordouwers in de Tweede Kamer.

tekst Romana Abels

'Als zij provoceren, dan provoceer ik terug'

Toen Monique de Vos, de echtgenote van VVD-Kamerlid Ton Elias, eind vorig jaar op een avond de keuken binnenkwam, trof ze daar haar echtgenoot in een SP-schort, met tomaat en al. Nogal een verrassing voor De Vos, die negen jaar geleden toch echt met een overtuigende VVD'er trouwde. "Cadeautje van collega Ulenbelt", verklaarde Elias schaterend.

Zij vindt het typisch Ton. "Veel mensen weten het niet", zegt ze. "Maar Ton is ook een oliemannetje. Een verbinder." En verbinden was het doel van die avond, toen Elias met de leden van de onderzoekscommissie ICT in zijn eigen keuken een vijfgangenmaaltijd kookte.

Kamerleden Elias, Paul Ulenbelt (SP), Paul van Meenen (D66), Manon Fokke (PvdA) en Hanke Bruins Slot (CDA) stonden achter de kachel, als gast was de staf uitgenodigd. Buiten de schijnwerpers hadden die weekenden en nachten doorgewerkt. De Vos: "Ton bedenkt zo'n etentje, denkt het op haast militaristische wijze uit, doet boodschappen, verdeelt de taken. Omdat het niet alleen om werk gaat."

Het is inderdaad een nieuw beeld. Niet zozeer dat van Elias als spelverdeler of als chef, maar wel dat van hem als verbroederaar. Eerder bestaat van hem het beeld van houwdegen, van enfant terrible. Hij kan er hard in gaan. Zoals hij deed in 2011 bijvoorbeeld, met scherpe opvattingen over leraren ('slechte moeten ontslagen'). Hij ontketende er een halve opstand mee.

Zó erg was Ton Elias in die tijd de personificatie van alles wat de leraar dwars zat, dat de toenmalig schooldirecteur Paul van Meenen zich kandideerde als D66-Kamerlid. "Ik besloot min of meer de politiek in te gaan om de opvattingen van Elias te bestrijden". 'Ronduit object' was volgens Van Meenen Elias' dedain voor leraren. Daar was hij niet de enige in. Van de actiegroep 'Leraren in actie' kreeg Elias destijds 'De gouden Dijsselbloem' uitgereikt, de prijs voor het slechtste onderwijsidee van het jaar.

"Als zij provoceren, dan provoceer ik terug", zegt Elias nu, aan dezelfde keukentafel in de Haagse wijk Marlot als waar hij dat rode schort droeg. Tien mensen passen eraan, een stuk of zes extra met een tweede tafel ernaast. "Ik ben die prijs gaan ophalen. Het is misschien niet zo verstandig, maar dit zijn de momenten waarop ik die iets te royale automobiel van mij zo dicht mogelijk voor de deur parkeer. Ik werd uitgest. Maar had vooraf wel bedongen een verhaal te mogen houden. 'Ik neem aan', zei ik, 'dat u het met mij eens bent dat leraren ook een taak hebben om het moreel kompas van jongeren te ijken. Dan valt toch niet uit te leggen dat u bij die demonstratie een stapel oude schoenen klaar heeft gelegd om naar foto's van politici te gooien? Dat een lerares terwijl ik sprak met een schoen op mijn fotoportret stond te rammen! Vindt u dat normaal voor mensen die onze kinderen opvoeden? Ik vind het een blamage voor uw professie."

Botterik

Ja, hij zegt wat hij vindt, soms snoeihard. "Zachte heelmesters maken stinkende wonden", vindt hij. "Ik beschouw zelf als een van de grootste successen van mijn politicus-zijn dat ik precies ben blijven zeggen wat ik vind.

Ik ben misschien iets diplomatieker geworden, maar niet zo heel erg veel. Dat komt omdat ik onafhankelijk ben, letterlijk. Ik kan me permitteren om ieder moment op te stappen. Dat geeft een geweldige vrijheid. Ik denk dat Kamerleden die van hun baan afhankelijk zijn vanwege hun hypotheek, minder goede Kamerleden zijn. Zo eigenwijs vrees ik te moeten zijn."

Dat hij daarmee het imago van een botterik krijgt, het zij zo. "Ik heb afgeleerd om me zorgen te maken over wat mensen van me vinden. Op mijn 27ste werd ik verslaggever voor 'Den Haag Vandaag'. Iedereen vond iets van hoe ik dat deed. Ik had daar last van. Op een bepaald moment ben ik voor de spiegel gaan staan en heb ik tegen mezelf gezegd: 'Er zijn twee mogelijkheden. Óf je stopt, of je trekt je hier nooit meer iets van aan'. Het werd het laatste. En nee, sindsdien heb ik dat nooit meer tegen mezelf hoeven herhalen."

Toch is die diplomatieke kant van Elias ook zijn kracht, zegt Van Meenen. "Eenmaal in de Kamer", zegt hij, "ben ik hem bijzonder gaan waarderen. Afgezien van zijn opvatting over onderwijs – dat zeg ik hem ook vaak – is het een prima vent. We zaten samen in de commissie ICT, later in de begeleidingscommissie verbouwing Tweede Kamer. Hij steekt zijn opvatting niet onder stoelen of banken, maar hij luistert ook, leest zijn dossiers uitermate grondig, is collegiaal."

Elias: "Als voorzitter van de ICT-commissie heb ik op de eerste dag gezegd: 'Jullie denken vast dat die Elias het allemaal naar zich toe zal trekken.' Ik weet dat. Ik ben niet achterlijk, ik kan ook bedenken hoe anderen mij zien. Ik zei: 'Deze commissie kan alleen maar een suc-

ces worden als we elkaar dingen gunnen.' Zo gebeurde het. Daar ben ik goed in. Het wordt vaak niet gezien, maar ook daar trek ik me weinig van aan.

"Waarom zou ik die andere kant van mij ook uitventen? Het zijn rollen. Als Kamerlid ben ik fel, maar ik ben ook fractiesecretaris. In eerste instantie had ik in die functie altijd te maken met Roos Vermeij van de PvdA. Er is een hoop af te stemmen tussen die twee partijen. Toen was er bij hen een interne verschuiving en werd Khadija Arib fractiesecretaris. Iedereen zei: 'Die gaan ruzie krijgen, Elias en Arib.' Maar nee. Ik ben vooraf naar Arib gegaan, heb gezegd: 'Als we het niet eens zijn, gooien we een muntje op.' Dan leggen we ons beiden bij de uitslag neer. Het is nog niet nodig geweest."

Ruim zes jaar is hij nu Kamerlid. Hij werd gevraagd, nota bene aan diezelfde keukentafel, door niemand minder dan Mark Rutte zelf.

'Op een gegeven moment zei ik tegen mezelf: óf je stopt, óf je trekt je nooit meer iets van anderen aan.'

"Die was toen nog staatssecretaris van onderwijs, een nobody." Elias twijfelde niet lang. Hij verkocht zijn bedrijf en stelde zich kandidaat. "Ik ben van grote, stevige stappen zetten, niet teuten. Ik vond politiek altijd al fascinerend. Als klein jongetje – mijn vader was journalist – zat ik al op de publieke tribune. En ik voel veel voor het Amerikaanse systeem, dat eigenlijk iedereen tien jaar van zijn leven aan de publieke zaak moet geven."

"Plaats 23 kreeg ik. Dat was nog heel wat voor iemand die van buiten kwam, die niet omhoog klom in de partijrangen. Ik dacht: mooie plek. De volgende keer zal ik wel wat hoger staan. Hoe kon ik weten dat de VVD dat jaar maar 22 zetels zou halen? Ik kwam 280 stemmen te kort. Bepaald niet leuk. Terug naar mijn bedrijf kon ik niet, ik had een concurrentiebeding. Ik ben gaan zeilen. Na een jaar vloog ik tegen de muren op."

Tot er, na dat jaar, toch een plek vrij kwam. Die greep hij met beide handen aan. Nu zit Elias als een spin in het web in de Kamer – in bijna alles. Hij is niet alleen fractiesecretaris en voorzitter van de commissie die de verspilde miljoenen aan ICT-projecten onderzocht, hij zat ook in de parlementaire enquêtecommissie naar de Fyra, is voorzitter van de begeleidingscommissie voor de verbouwing van de Tweede Kamer en zit in het presidium, het dagelijks bestuur van de Tweede Kamer. "Men denkt dat ik een querulant ben. Dat beeld heeft RTL ooit met succes van mij neergezet. Als je dat in Nederland eenmaal bent, dan kom je daar nooit meer vanaf. Ik heb me op het speelveld moeten terugknokken."

Salaris ingeleverd

"Ik vind het Kamerwerk leuk. Ik vind er intellectuele bevrediging in en ik kan er dingen bereiken. Het gebeurt niet, maar als ik gevraagd zou worden als minister... Het is maar de vraag of dat zo leuk is. Je kan vanuit de Kamer meer bereiken dan veel mensen denken. Ook vanuit de oppositie. De Kamer is machtig. Ik heb er met de ICT-commissie aan gewerkt dat de mentaliteit verandert. Dat de overheid niet meer zo makkelijk 1 tot 5 miljard per jaar in het water smijt. Dat gaat de overheid een paar miljard euro schelen. En ik heb ervoor gezorgd dat in het onderwijs de 'baporegeling' werd afgeschaft. Ik vond het belachelijk dat oudere docenten op kosten van de belastingbetaler twee dagen per week konden gaan vissen."

Je moet er een dikke huid bij hebben; veel waardering levert het niet op. "De reacties uit de samenleving zijn zorgelijk. Altijd maar over hoeveel we verdienen. Ik heb salaris ingeleverd om Kamerlid te worden, ik verdiende met mijn bedrijf vier keer zoveel. Op Twitter schelden mensen me uit voor zakkenvuller en rotte vis. Die vuilspuiterij vind ik vervelend, echt heel naar. Vooral als dan die mannen met roze microfoons mij onbeschofte vragen stellen. Als minister Schippers zegt dat mensen beter om hun gezondheid moeten denken, houden die mannen mij zo'n roze ding voor en zeggen dat ik te veel frikadellen en kroketten eet. Wat niet zo is, maar dat terzijde: daar ben ik geen politicus voor geworden. Ik zou willen dat we daar korte metten mee maakten. Maar zolang ik de enige ben die de regel die we daartegen hebben ook wil handhaven, heb ik er alleen maar meer last van.

advertentie

Genieten van het mediterrane leven

MÉDITERRANÉE

15 VERRASSENDE TIPS! WEG VAN HET STRAND

CORSICA & SARDINIË HET BESTE VAN TWEE WERELDEN

GEHEIM VAN DE SPORADEN: SKYROS

REIS KOKEN TESSALIA

NU IN DE WINKEL

BARCELONA NEDERLANDERS MAKEN VAN OUDE VISSERSWIJK NIEUWSTE HOTSPOT

WWW.MEDITERRANEE.INFO